

Cesta k úspešnému zaškoleniu

alebo

Čo by mal vedieť budúci prvák?

Nástup dieťaťa do prvej triedy základnej školy predstavuje tak ako pre dieťa, tak i pre rodičov veľkú životnú zmenu. Vstup do školy je dôležitým sociálnym medzníkom, ktorým dieťa nadobúda novú rolu – rolu školáka, žiaka. Škola tak dieťaťu otvára nové obzory, rozvíja jeho poznanie, hru nahrádza školská práca a plnenie si povinností.

Školská spôsobilosť je názov pre pripravenosť tých zručností a schopností, ktoré umožňujú dieťaťu úspešne si osvojiť zručnosti a vedomosti v 1. triede, a to najmä čítanie, písanie a matematiku. Každé dieťa má právo byť úspešné. Školská zrelosť je podmienená dosiahnutím telesnej, rozumovej, sociálno-emocionálnej a pracovno-motivačnej spôsobilosti dieťaťa, aby bez ťažkostí zvládlo nároky, ktoré na neho kladie škola. Posúdenie zdravotného stavu a telesného vývinu je najmä v kompetencii detského lekára. K ukazovateľom fyzickej zrelosti dieťaťa môžeme zaradiť taktiež aj vek, ktorý je hlavným a rozhodujúcim kritériom pre prijatie dieťaťa do školy. Povinná školská dochádzka sa začína pre všetky deti, ktoré ku 31.08. dosiahli vek 6 rokov. Škola kladie na dieťa od začiatku nároky, ktoré by bez primeraného rozvoja a stimulácie mentálnych schopností nebolo schopné splniť. Dieťa predškolského veku by malo byť pripravené na to, aby zvládlo a dokázalo si osvojiť nové zručnosti a vedomosti. Psychická pripravenosť dieťaťa sa najvýraznejšie odzrkadľuje v oblastiach vnímania, kresbe a rozumového poznávania dieťaťa. Úspech v prvom ročníku v základnej škole predpokladá, že dieťa bude nielen psychicky a telesne pripravené, ale že bude i emocionálne stabilné, bude schopné zvládnuť a prijať neúspech, bude dostatočne zrelé na to, aby sa dokázalo odlúčiť od rodičov, podriať sa autorite pani učiteľky a vedelo sa primerane adaptovať na nové prostredie a na kolektív spolužiakov. Dieťa by malo byť dostatočne samostatné a musí byť schopné prevziať zodpovednosť za svoje správanie a prevziať rolu školáka a začleniť sa tak do školského vyučovania.

Škola od prváčika požaduje pripravenosť na takej úrovni telesného a psychického vývinu, aby sa bez problémov adaptovalo na prácu v škole. Budúci školáčik má mať určitý okruh vedomostí, konkrétnych pojmov a predstáv, má mať základné vedomosti o prírode, práci ľudí či ročných obdobiach. Dôležité sú aj schopnosti k nadväzovaniu rovesníckych vzťahov s deťmi, k spoločnej hre a práci, k vzájomnej pomoci a k vykonávaniu zverených úloh.

Čo by malo vedieť dieťa pred vstupom do školy? To je otázka, ktorú si kladú rodičia svojich detí. Dôležité je sledovať dva základné typy oblastí, 1. v ktorých zvládnutie je priamo potrebné na úspešné zvládnutie trívnia (motoriky – jemnej, hrubej a grafomotoriky; zrakovej pamäti a zrakového vnímania; sluchovej pamäti a vnímania; vnímania času a priestoru; matematických predstáv; reči) a 2. doplňujúce: sociálnych zručností; sebaobsluhy a hry. Ďalšia oblasť, ktorá je dôležitá je koncentrácia pozornosti. Všimame si ju v správaní a konaní dieťaťa, akým spôsobom sa prejavuje v rôznych činnostiach, ktoré dieťa vykonáva. Zaujímá nás intenzita a zaujatie, stálosť pozornosti, vytrvalosť pri činnosti – aj pri štruktúrovanej činnosti a aj pri spontánnej hre. Dieťa by v období nástupu do základnej školy malo byť schopné plne sa sústrediť na prácu približne 15 minút. Ak to nedokáže, ostáva ohrozená jeho schopnosť osvojovania si nových informácií, ich zapamätávania si a s tým spojená aj schopnosť učiť sa. Úroveň koncentrácie pozornosti tak priamo súvisí so školskou zrelosťou. Predškolský vek je aj

obdobím, kedy dochádza k upevňovaniu pohlavných rolí, je to taktiež obdobie budovania sociálnej kontroly, kedy si dieťa na základe zákazov a príkazov zvnútorňuje a osvojuje normy spoločnosti na báze trestu a odmeny. Dochádza k rozvíjaniu schopností a zručnosť dieťaťa v týchto oblastiach:

Všeobecný vedomostný rozhl'ad

- Informácie o sebe (svoje meno, priezvisko, vek, bydlisko, mesto kde býva);
- Informácie o rodine (mená rodičov, mená súrodencov, či sú starší alebo mladší ako ono);
- Orientácia v čase a priestore (aký je deň, dni v týždni, ročné obdobie, časti dňa – ráno, obed, večer);
- Recitovanie spamäti riekanky, básničky, príp. spievanie pesničky;
- Reprodukcia zrakových/vizuálnych vnemov spamäti;
- Dostatočná slovná zásoba;
- Ovládanie základných farieb – červená, zelená, modrá, žltá, biela, čierna, hnedá, apod.;
- Ovládanie geometrických tvarov – kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník;
- Schopnosť realistickejšie chápať svet;

Základné matematické predstavy

- Vymenovať číselný rad od 0 do 10 (20);
- Priradiť správne pojem čísla k množstvu (určiť počet aspoň do 5);
- Poznať poradie – prvý, posledný, tretí, prostredný;
- Vymenovať zostupný číselný rad od 10 po 0;
- Spočítať predmety do 10 (20);
- Porozumenie pojmom viac – menej, najviac – rovnako – najmenej;

Reč a fonemické uvedomovanie

- Identifikovať prvú hlásku v slove;
- Identifikovať poslednú hlásku v slove;
- Správna artikulácia a výslovnosť všetkých hlások, foném;
- Vyhláskovať svoje meno, príp. krátke slovo;
- Sluchová pamäť – pamäť na vety;
- Slabikovanie slov;
- Interpretovať obsah krátkeho príbehu/rozprávky;
- Správna formálna i receptívna stránka reči;
- Identifikovať danú hlásku v slove (napr. je v slove korytnačka hláska R?);
- Vymyslieť slovo na požadovanú hlásku, slabiku;
- Vyjadrovať sa plynule aj v zložitejších vetách;

Pravo-ľavá orientácia

- Pravo-ľavá orientácia na telesnej schéme – určiť správne ľavú ruku, pravú nohu, následne určiť ľavou rukou pravé koleno, pravou rukou ľavé oko, a pod.;
- Pravo-ľavá orientácia na telesnej schéme druhej osoby sediacej v jednej rovine s dieťaťom – polož svoju pravú ruku na moje pravé ucho a ľavú ruku polož na hlavu;
- Pravo-ľavá orientácia na telesnej schéme druhej osoby sediacej oproti dieťaťu (reverzne);

- Pravo-ľavá orientácia v priestore – ukáž pravý dolný roh papiera, ľavý horný roh, polož vidličku naľavo od noža;
- Určiť smer hore – dole, pred – za, nad – pod, napravo – naľavo, na, v, vedľa, a pod.;
- Vyhranená lateralita pravej alebo ľavej ruky;

Grafomotorika

- Správne držanie písacieho náčinia/ceruzky;
- Správny prítlak ceruzky na položku;
- Vedieť správne napísať svoje meno;
- Kresba postavy s detailným prevedením;
- Pevné a neroztrásené línie v grafickom prevedení;
- Vystrihnutie jednoduchého tvaru podľa predkreslenej čiary;
- Cvičenia/pracovné listy/pracovné zošity podľa predlôh pre predškôľakov (vlnovky, rovné čiary, šikmé čiary, lastovičky, osmičky, oblúčky a pod);
- Skúšať prvý nácvik obkresľovania tvarov a písmen;

Hrubá motorika

- Skákať na jednej nohe – pravej aj ľavej;
- Prejsť po čiare/obrubníku;
- Preliezať/podliezať;
- Chodiť po mierne naklonenej ploche;
- Stáť na špičkách;
- Vedieť behať;
- Preskočiť cez nízku prekážku oboma nohami;
- Vyskočiť na prekážku;
- Hádzať a chytať loptu;
- Robiť kotrmelce;

Sociálna, emocionálna a vôľová pripravenosť

- Schopnosť slušne pozdraviť, poďakovať, vypýtať si apod.;
- Schopnosť samostatne pracovať;
- Schopnosť dokončiť začatú prácu;
- Schopnosť dostatočne sa sústrediť na prácu/hru (cca 15 - 20 minút);
- Primerané pracovné tempo;
- Pochopiť inštrukciu a postupovať podľa nej (nedopytovať sa, bez modifikácie zadania);
- Schopnosť odlúčiť sa od rodiča aj na dlhší čas;
- Zvládanie záťaže napr. pri neúspechu či zlyhaní;
- Schopnosť motivácie pre naučenie sa nového;
- Schopnosť rešpektovať pokyny a učiteľa;
- Schopnosť kooperácie s ostatnými deťmi;
- Schopnosť nadväzovať kontakty s rovesníkmi;
- Záujem o písanie a poznávanie nových javov;
- Adaptácia na nové prostredie a osobu bez výraznejších ťažkostí;
- Schopnosť podriaďiť sa;
- Schopnosť urobiť si po seba poriadok;
- Schopnosť požičať hračku druhému;

- Samostatnosť v sebaobslužných činnostiach (obliekanie, obúvanie, zaväzovanie šnúrok na topánkach, zapnúť si zips, pozapínať si gombíky, samostatne sa najesť a používať príbor, obslúžiť sa na WC);
- Schopnosť rozprávať o svojich želaniach, ale i to tom, čo ho trápi;
- Schopnosť rozpoznať hru od povinnosti;

ZDROJE:

Baranovská A. 2014. Pripravenosť dieťaťa na školu – spôsoby zisťovania a možnosti rozvíjania, Metodicko-pedagogické centrum.

Leskovjanská G. 2014. Manuál pre realizáciu depistáží v materských školách, Metodicko-pedagogické centrum v Prešove.